

Datum
2017-09-18

Diariennr
KST 2017/287

Ert datum
2017-06-19

Ert diariennr
Ju2017/05495/L6

Justitiedepartementet
Grundlagsenheten
103 33 Stockholm

Betänkandet En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55)

Kammarrätten har uppmanats att yttra sig över rubricerat betänkande och lämnar med anledning av det följande synpunkter.

Allmänna överväganden

Den nya dataskyddsreformen kommer att innebära ett komplext regelsystem, vilket gör att det i viss mån är svårt att överblicka konsekvenserna av den nya regleringen samt vilka tillämpnings- och gränsdragningsvårigheter som kan komma att uppstå. Enligt kammarrättens mening har utredningen gjort en gedigen genomgång av nuvarande bestämmelser om kameraövervakning och analyserat hur dessa påverkas av dataskyddsreformen. Kammarrätten instämmer i utredningens förslag att det som komplement till övrig reglering som avser behandling av personuppgifter bör finnas en nationell lagstiftning som tar sikte på sådan kamerabevakning som utgör behandling av personuppgifter samt att det även framöver i vissa fall, och i den utsträckning som EU-regleringen lämnar utrymme för det, bör uppställas krav på tillstånd för att sådan behandling ska få ske.

Lagens tillämpningsområde

Utredningen föreslår att tillämpningsområdet för kamerabevakning ska knyta an till själva *användningen* av sådan utrustning som omfattas av lagstiftningen, i stället för att som i dag vara kopplad till att utrustningen *sätts upp*. Utredningen anför på s. 217 i betänkandet att anledningen till utformningen av dagens reglering var att lagstiftaren ville undvika bevissvårigheter i fråga om en kamera används eller inte. Enligt utredningen bör sådana bevissvårigheter emellertid inte överdrivas och utredningen anför att det i många fall torde vara uppenbart

Postadress
Box 2302
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 5

Telefon
08-561 690 00

Telefax
08-14 98 89

E-post: kammarrattenistockholm@dom.se

Internet: www.kammarrattenistockholm.domstol.se

om utrustning som ska omfattas av kamerabevakningslagen överhuvudtaget används. Kammarrätten anser ändå att det bör övervägas om inte eventuella bevisvärigheter är av sådan tyngd att det kan vara att föredra att i detta avseende behålla dagens utformning av regleringen.

Upplysning om kamerabevakning

Sedan den 1 augusti 2017 gäller inte kameraövervakningslagen (2013:460) vid kameraövervakning som sker från ett obemannat luftfartyg, om övervakningen bedrivs av någon annan än en myndighet (5 a §). Kammarrätten noterar att utredningens förslag till ny lagstiftning kommer att omfatta även s.k. drönare, vilket bl.a. innebär ett krav på upplysning för all sådan kamerabevakning som omfattas av den nya lagen. Utredningen anför på s. 116 i betänkandet att kamerabevakning från drönare i och för sig skulle undantas från svensk lagstiftning men att bevakningen ändå omfattas av dataskyddsförordningens bestämmelser.

Kammarrätten vill framhålla att det särskilt vid användning av kamerautrustade drönare torde finnas praktiska svårigheter att uppfylla lagens krav på upplysning. Eftersom den administrativa sanktionsavgift som kan bli följden vid överträdelse av lagen (och förordningen) kan vara betydande ser kammarrätten att det kan vara av värde att i förarbetena närmare utveckla hur kravet på upplysning ska kunna fullgöras i ett sådant fall (jfr s. 425 i betänkandet).

Överklagande m.m.

Utredningen föreslår att det i 29 § första stycket kamerabevakningslagen ska anges att tillsynsmyndighetens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Enligt andra stycket ska även bl.a. den kommun där bevakningen ska ske få överklaga beslut om tillstånd till kamerabevakning och om undantag från kravet på upplysning om kamerabevakning.

Motpart

Någon särskild bestämmelse som reglerar tillsynsmyndighetens ställning som motpart om dess beslut överklagas föreslås inte i kamerabevakningslagen, vilket innebär att 7 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) gäller. Kammarrätten noterar att Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) i en dom den 28 juni 2017 (mål nr 3086-16) har kommit fram till att beslutande myndighet (i det fallet Skolinspektionen) inte var motpart när den kommun som beslutet avsåg överklagade ett vitesföreläggande riktat mot kommunen. HFD uttalade att en kommun inte kunde betraktas som enskild i den mening som avses i förvaltningsprocesslagen och hänvisade till tidigare avgöranden.

Utredningen skriver på s. 375 i betänkandet att när *någon* överklagar ett beslut av Datainspektionen till förvaltningsdomstol blir inspektionen dennes motpart samt att Datainspektionen då också får en rätt att överklaga domstolens avgörande förutsatt att avgörandet har gått emot inspektionen. Kammarrätten

anser att det finns anledning att närmare överväga om det, med beaktande av HFD:s uttalande enligt ovan, bör införas en särskild bestämmelse i kamerabevakningslagen om att tillsynsmyndigheten är motpart om dess beslut överklagas.

Klagorätt

Tillsynsmyndighetens beslut i fråga om bl.a. tillstånd och undantag från upplysningsplikt kommer i flertalet fall att avse en myndighet. Kammarrätten utgår från att även en statlig myndighet som t.ex. fått avslag på en ansökan om tillstånd till kamerabevakning har rätt att, i egenskap av part hos Datainspektionen, överklaga ett beslut som gått myndigheten emot. I kommentaren (Zeteo, Hellners och Malmqvist) till 22 § förvaltningslagen (1986:223) anges att det förhållandet att en myndighets ställning som part ger myndigheten klagorätt inte är något principiellt nytt utan har ansetts gälla redan tidigare och det hänvisas till ett RÅ-avgörande från 1971 där Riksantikvarieämbetet fick överklaga en länsstyrelses beslut att endast delvis bifalla en framställning som ämbetet gjort.

I detta sammanhang vill kammarrätten emellertid uppmärksamma att det t.ex. i förarbetena till ny förvaltningslag (prop. 2016/17:180 s. 260 f. samt SOU 2010:29 s. 654 f. och s. 663 f.) anges att statliga myndigheter traditionellt inte utan särskilt författningsstöd ansetts kunna överklaga beslut av annan statlig myndighet, såvida man inte företräder ett rent privaträttsligt intresse. I det betänkandet anförs att något undantag enligt utredningens mening inte bör göras för sådana fall där en statlig myndighet med stöd av särskilda bestämmelser kan ta initiativ till ett ärende hos en annan myndighet eller i övrigt uppträder som part hos denna (s. 664). Även om utredningens förslag att det skulle införas en uttrycklig bestämmelse i den nya förvaltningslagen om att en statlig myndighet som huvudregel inte får överklaga beslut av en annan myndighet inte återfinns i propositionen, anser kammarrätten att det kan finnas anledning att i vart fall beröra frågan om en myndighets klagorätt i förarbetena till kamerabevakningslagen.

Forum

I och med att beslut i ärenden enligt kamerabevakningslagen endast kommer att meddelas av Datainspektionen kommer överprövningen av meddelade beslut att koncentreras till Förvaltningsrätten i Stockholm och Kammarrätten i Stockholm. Utredningen anger på s. 375 i betänkandet att olika skäl kan anföras mot en sådan koncentration men anser att det inte ska föreslås någon särskild reglering som fortsatt innebär behörighet för flera domstolar. Kammarrätten vill i det sammanhanget peka på att det vid överprövning av frågor som rör kamerabevakning i många fall kan vara värdefullt med en mer lokal förankring och att en bredare syn på olika frågeställningar även kan vara av värde för den praxisbildning som Högsta förvaltningsdomstolen har ansvar för.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

I likhet med vad som anförts ovan bör det övervägas om uttrycket ”enskild” i punkten 7 till ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna, och som reglerar i vilka fall tillsynsmyndigheten blir motpart i mål som redan pågår i domstol, ska ändras för att säkerställa att Datainspektionen blir motpart i samtliga mål där det överklagade beslutet har fattats av en länsstyrelse.

Enligt kameraövervakningslagen får tillsynsmyndigheterna (dvs. länsstyrelserna och Datainspektionen) inom ramen för sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden som behövs för att denna lag, de föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen och de beslut som meddelats med stöd av lagen ska följas (41 §) och ett beslut om föreläggande får förenas med vite (42 §). Kammarrätten ser att det kan finnas behov av att i övergångsbestämmelserna reglera, eller i förarbetena uttala, vad som ska gälla om ett sådant beslut har överklagats och det pågår en process i domstol när kameraövervakningslagen upphör att gälla.

Detta yttrande har beslutats av kammarrättslagmannen Anita Linder och kammarrättsrådet Anette Briheim Fällman (föredragande).

Anita Linder

Anette Briheim Fällman

Kopia till

Övriga kammarrätter

Hovrätterna

Förvaltningsrätterna under Kammarrätten i Stockholm

Justitiedepartementet, expeditionschefen och enheten DOM

Domstolsverket

Kammarrättens intranät

Tidningarnas telegrambyrå